

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
денної та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 242 Туризм
освітньо-професійна програма Готельно-ресторанна справа

**Укладачі: Грушева Т.В. к.і.н, доцентка кафедри новітньої історії
України; Гвоздик В.С. к.і.н., доцент кафедри новітньої історії України**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри новітньої історії
України

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.
В.о. завідувача кафедри новітньої історії
України

(підпис) **Ф. Г. Турченко**
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
історичного факультету

Протокол № 1 від "30" серпня 2022 р.
Голова науково-методичної ради
історичного факультету

(підпис) **І. М. Кривко**
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис) **О. В. Шимон**
(ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 24 сфера обслуговування (шифр і назва)	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Загальної підготовки	
Спеціальність 241 «Готельно- ресторанна справа»	Загальна кількість годин – 90	Семестр: 1	
		1-й	1-й
	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	6 год
Освітньо-професійна програма Готельно-ресторанна справа	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Семінарські	
		28 год.	4 год
		Самостійна робота	
Рівень вищої освіти: бакалаврський		4 год.	50 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготувати майбутніх фахівців до самостійного аналізу актуальних проблем історії України, сформувані у студентів чітке розуміння геополітичних інтересів на національних особливостей України.

Завдання:

- ознайомитися з історичними процесами в Україні у загальноєвропейському контексті;
- вивчити процес політичного, культурного та соціально-економічного розвитку українського народу;
- проаналізувати етапи та умови формування української народності і нації;
- розглянути актуальні, гострі та дискусійні проблеми національної історії;

- оцінити наявні в громадській думці, ЗМІ та літературі фальсифікації, історичні міфи та стереотипи;
 - висвітлити основні етапи національно-визвольної боротьби українського народу у ХХ ст.
 - визначити історичне значення здобуття Україною незалежності;
 - окреслити зовнішньополітичні орієнтири України у сучасному світі;
 - здійснити аналіз причин початку російсько-української війни 2014 р. та розкрити перебіг й основні події повномасштабного вторгнення 2022 р.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання:

Результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: вирішення аналітичних завдань, написання есе.
ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. РН 03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: вирішення аналітичних завдань, написання есе.
ЗК 7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: вирішення аналітичних завдань, написання есе.
ЗК 9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: створення презентацій у PowerPoint, вирішення аналітичних завдань, написання есе.
РН 19. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: тестові завдання, написання есе.

РН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	Методи: робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: написання есе.
РН 21. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Методи: робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті. Контрольні заходи: створення презентацій у PowerPoint, вирішення аналітичних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Давня та ранньомодерна історія України

Україна у I тис. до н. е. – перших століттях н. е.

Слов'янський етногенез. Давні слов'яни і українці-руси. Письмові свідчення про антів, венедів, склавів. Фінно-угри – північно-східні сусіди давніх слов'ян. Велике слов'янське розселення III-VI ст. Легенда В. Путіна про «Один народ: українці, росіяни, білоруси». Особливості формування білоруського етносу. Цивілізаційні контакти українців-русів з античним світом, Римською імперією.

Виникнення і становлення Русі-України (середина IX – перша половина XIII ст.).

Державність у русів – східних слов'ян: вітчизняна чи імпортована? Сучасний стан спору норманістів і антинорманістів. Становлення Руської імперії. Порівняння з імперією каролінгів (Карла Великого). Приєднання до Русі фінно-угорських земель (європейські землі сучасної Російської Федерації). Процес ослов'янення сучасної центральної Росії. Цивілізаційні впливи норманів, Хозарського каганату і Візантії на східних слов'ян.

Християнізація Русі. Особливості християнізації фінно-угорських окраїн Русі та її цивілізаційні наслідки. Поширення християнських цінностей.

Місце культури Русі в світовій культурі. Історичне значення Русі-України. Формування місцевих князівських династій. Розпад Руської держави. Володимиро-Суздальське князівство і початок формування на його основі московської держави. Погром Адрієм Боголюбським 1169 р. Києва – вихід на політичну арену слов'янізованих фінно-угрів (так званих «великоросів»). Галицько-Волинське князівство («держава Романовичів») кінця XII – середини XIII ст. Королівство Руське середини XIII–XIV ст.

Міждержавні зв'язки Русі і Візантії, договори про мир і дружбу. Стосунки Русі з народами Сходу, Північної і Західної Європи. Зовнішня політика Данила Галицького та його наступників.

Монголо-татарська навала. Феномен Олександра Невського і Данила Галицького. Героїзація в РФ Олександра Невського і причини цього явища.

Формування української народності.

Поняття народності, етносу, нації. Питання про так звану давньоруську народність. Критика Погодінської теорії походження українського і російського народів. Формування особливостей української мови.

Походження назв «Русь», «Україна». Походження і зміст термінів «Україна-Русь», «Малоросія», «Новоросія». Поява і укріплення назви «Україна» в якості етноніму. Критика міфологеми «Москва – третій Рим».

Характеристика основних ознак української народності. Антропологічна характеристика. Традиційний господарський уклад. Громадські традиції. Обрядовість. Мова. Психологічний тип. Самосвідомість. Походження і семантика української національної символіки.

Руські землі у складі сусідніх держав (середина XIV – початок XVI ст.). Кримське ханство.

Інкорпорація руських удільних князівств до складу Великого князівства Литовського. Литовсько-Руська Держава. Політика великих литовських князів та Польського королівства на українських землях. Кревська та Люблінська унії. Європейські тенденції у суспільно-політичному та соціально-економічному розвитку України литовсько-польського періоду (кріпацтво, магдебурзьке право, середньовічні цехи). Включення українських земель в загальноєвропейський історико-культурний процес. Експансія Московії на українські землі у XV - першій половині XVII ст.: війни за «київську спадщину».

Становлення українського козацтва (XVI – перша половина XVII ст.).

Причини виникнення козацтва. Військово-адміністративний устрій Запорозької Січі. Особливості ментальності козаків. Козацький лицарський кодекс. Формування козацтва як соціального стану. Е.Лясота і Г.Боплан про українських козаків. Селянсько-козацькі повстання та боротьба козаків з турками і татарами в кінці XVI – першій половині XVII ст. Запорожці у польсько-московській війні наприкінці Смути (1617-1618 рр.) Козаки у Хотинській війні 1621 р. Вплив Тридцятилітньої війни на українську історію. Військове мистецтво козаків. Міжнародне визнання козацтва.

Козацька революція середини XVII ст. і війна за суверенітет козацької держави другої половини XVII ст.

Причини національно-визвольної революції, її характер, рушійні сили та періодизація. Організація гетьманської держави, її характер. Внутрішньополітичне становище України, боротьба старшинських

угруповань за владу.

Різниця в оцінках постаті Б. Хмельницького. Внутрішня і зовнішня політика гетьманського уряду. Московська експансія і Переяславська рада 1654 року. Історична доля Переяславського договору 1654 р. Міф про «воз'єднання» російського та українського народів та його спростування. Війна України і Росії з Польщею 1654–1656 рр. Віленське перемир'я 1656 р. Зносини Б.Хмельницького зі шведським королем.

Руїна. Наростання внутрішніх суперечностей в українському суспільстві. Соціальна демагогія російського уряду. І. Виговський та його політика. Московсько-українська війна 1658-1659 рр. Гадяцька угода 1658 р. Розгром російського війська під Конотопом. Розкол Гетьманщини. Чорна рада 1663 р. Варшава, Москва і Стамбул у боротьбі за Україну. 1657-1665 рр. Вічний мир» 1686 р. Остаточне закріплення розчленування України.

Війна Івана Мазепи за незалежність 1708-1709 рр. Знищення Батурина. Політика і політичні ідеали гетьмана Івана Мазепи. Міф про зраду І. Мазепи. Як Московія стала Росією? Визвольний похід Пилипа Орлика 1711 р. Пошуки мазепинцями міжнародних комбінацій для визволення України. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII-XVIII ст. Між суспільством і державою: православна церква в Україні наприкінці XVII - у XVIII ст.

Змістовий модуль 2.

Українські землі у складі Російської і Австро-Угорської імперій (XVIII – початок XX ст.)

Централізаторська політика російських та австрійських імператорів.

Обмеження влади лівобережних гетьманів. Зміцнення позицій російських воєвод. Скасування гетьманства в Україні. Ліквідація козацьких полків на Лівобережній і Слобідській Україні. Остаточна ліквідація козацької системи управління і козацького війська. Український шляхетський автономізм. Місія Василя Капніста.

Підпорядкування української церкви Московській патріархії. Одержавлення церкви і соціальна закритість духовної верстви.

Слобідська Україна: заселення, адміністративний устрій, управління. Статус Запоріжжя. Ліквідація Запорізької Січі. Соціальна еволюція козацької верстви. Козацтво на Півдні України (1775-1869 рр.).

Утворення намісництв. Приєднання Північного Причорномор'я, Приазов'я і Криму до Російської держави. Утворення Новоросійської губернії. Колонізація Південної України. Спростування російського історичного міфу про «Новоросію» як російську територію. «Новоросія» без «новоросів». Історичні віхи Слобідської України: XVII - XVIII ст. Розвінчання міфу про те, що Крим – це «исконно русская земля». Приєднання Правобережної України до Російської держави. Захоплення Галичини і Буковини Австрією. Адміністративний устрій Західної України. Створення Галицької митрополії

греко-католицької церкви (1807 р.). Ліквідація уніатської церкви на Правобережній Україні (1839 р.) і Підляшші (1875 р.).

Соціально-економічна та суспільна модернізація України у XIX ст. на поч. XX ст. Українське відродження.

Порівняльна характеристика економічного розвитку українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у дореформений період. Реформи та їх наслідки. Колоніальний характер економічної політики в Україні. Роль закордонного капіталу в економічному розвитку України. Україна у світовій економіці.

Українське національне відродження XIX ст.: сутність, передумови, періодизація, регіональні особливості. «Історія Русів». Громадсько-політичні рухи на Наддніпрянській Україні першої чверті XIX ст.: масонство, декабристи. Українське питання у їх діяльності. Кирило-Мефодіївське братство – перше політичне товариство українофілів, його склад та програмові документи. Місце України в програмних документах Кирило-Мефодіївців. Значення творчої та громадської діяльності Т. Шевченка для українського національного відродження.

Суспільно-політичне життя на території Західної України. «Руська трійця». «Весна народів» у Європі. Український визвольний рух у контексті загального «слов'янського пробудження». Національна політика російського царизму щодо України. Русифікація системи державного управління, суду, школи, науки. Виникнення українських громад, їх діяльність. Діяльність М. Драгоманова. Братство Тарасівців. Галичина український П'ємонт. Громадсько-політична сутність «москвофілів» та «народовців». Політизація українського національного руху наприкінці XIX ст. Проект української держави в програмних документах українських політичних партій Західної України та Наддніпрянщини: автономістична та самостійницька перспектива.

М. Міхновський. «Самостійна Україна» (1900 р.). Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Українське питання в революції 1905–1907 рр. Українська думська громада. Наступ великодержавного шовінізму в період реакції 1907–1914 рр. Товариство українських поступовців.

Україна і Перша світова війна. Національно-визвольний рух в умовах війни. Поширення гасла української автономії та незалежності. Спілка визволення України. Українські січові стрільці. Д. Донцов. Спростування російського міфу про український рух як польську, австрійську, німецьку інтригу.

Самостійницькі настрої у роки Першої світової війни. СБУ.

Змістовий модуль 3.

Становлення української державності у XX ст.

Українська революція 1917-1921 рр.

Лютнева демократична революція 1917 р. Політичне становище в Україні після повалення царизму.

Причини Української національної революції (1917–1921 рр.). Утворення Української Центральної Ради, її соціальна база, програма. Всеукраїнський національний конгрес 7-8 квітня 1917 р. Курс на автономію України у складі демократичної Російської республіки.

Тимчасовий уряд як продовжувач антиукраїнської політики царату. Перший Універсал Центральної Ради. Формування Генерального секретаріату. Другий Універсал Центральної Ради. Корніловський заколот та Україна.

Ставлення політичних сил та партій України до збройного повстання у Петрограді в жовтні 1917 р. Боротьба проти органів Тимчасового уряду в Україні. Третій Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Кримськотатарський національний рух. Перша українсько-російська війна. Виникнення в Україні радянського уряду. Курс більшовиків на утворення радянських сепаратистських республік. IV Універсал – проголошення державної незалежності УНР. Брестський мир та німецько-українська угода. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Австро-німецькі війська на українських землях. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Конституція УНР.

Держава часів гетьманату П.Скоропадського. Земельні реформи. Здобутки в галузі національної освіти, науки, культури. Розбудова української армії та української церкви. Питання державних кордонів. Падіння гетьманського режиму.

Спростування російського міфу про зовнішнє управління УНР та Української Держави з боку Німеччини та Австро-Угорщини.

Утворення Директорії. Відновлення УНР. С.Петлюра. Соціальні програми Директорії. Закон про мову. Автокефалія української церкви. Взаємини з Антантою. Проголошення ЗУНР. Є.Петрушевич. Визвольний рух у Північній Буковині та Закарпатті. Акт злуки ЗУНР і УНР. Війна ЗУНР з Польщею.

Друга фаза радянсько-української війни. Встановлення більшовицького режиму. Ревкоми. «Диктатура пролетаріату». «Воєнний комунізм». «Червоний терор».

Денікінський режим в Україні. Селянський повстанський рух. Н.Махно і його Революційна повстанська армія.

Повернення більшовицької влади. Путінська фальсифікація про створення В.Леніним Української РСР та насильне включення до неї т. зв. «Новоросії».

Перший Зимовий похід армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Радянсько-польська війна. Розгром Врангеля. Ризький мирний договір. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Запорізький край в роки Української революції 1917-1921 рр. Причини поразки та уроки Української революції 1917-1921 рр.

Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні (1921–1939 рр.).

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Нова економічна політика більшовиків та її особливості в Україні. Голодомор 1921-1923 рр. на півдні України: причини і наслідки. Державний статус України 1920-1922 рр.

УСРР в системі «договірної федерації». Курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік. «Автономізація» незалежних республік під виглядом утворення нової федерації – СРСР. Посилення політичної та економічної залежності Української СРР від РСФСР. Конституція СРСР 1924 р. Політико-правовий статус Радянської України 20-30 рр. XX ст. Кордони. Адміністративно-територіальний поділ УСРР.

Система реальної влади в Україні. РКП(б) і КП(б)У та формування ними органів партійно-державного керівництва. Природа тоталітарного режиму, роль у ньому профспілок, комнезамів, комсомолу. Знищення «націонал-комуністів», обмеження української автономії, посилення антицерковної політики.

Політика коренізації, її особливості і наслідки. Досягнення і прорахунки українізації. М. Хвильовий та його гало «Геть від Москви». Ставлення тоталітарного режиму до українського відродження 20-х років.

Зміни в системі тоталітарного політичного режиму в кінці 20-х – 30-ті роки. Утвердження одноособової диктатури Й.В. Сталіна.

Курс на «розгорнуте будівництво соціалізму по всьому фронту». Здійснення форсованої індустріалізації. Ескалація репресій проти господарників і спеціалістів.

Поворот до суцільної колективізації. Знищення селян-власників. Економічний терор хлібозаготівельних комісій, голодомор 1932-1933 рр. і його наслідки. Заперечення російською пропагандою факту геноциду українців голодом. Масові політичні репресії.

Зростання культу особи Сталіна. Репресії в Україні. Судові політичні процеси 30-х років. Знищення керівництва КП(б)У. Розгром Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) (1930 р.). Міф про «контрреволюційний» характер УАПЦ.

Національно-культурна політика державної партії в УСРР 30-х років. «Розстріляне відродження». Спростування російського імперського міфу: «Україна – це цілком і повністю дітище радянської епохи» (В. Путін).

Західноукраїнські землі у 20-30-ті роки. Правлячі кола Польщі та українське питання: радикали та помірковані. Полонізація: цілі, засоби та наслідки. Пацифікація 20-х років, радикалізація громадсько-політичного життя. Інтегральний націоналізм Д. Донцова. Створення Організації українських націоналістів на чолі з Євгеном Коновальцем. Тактика терору та її наслідки. Криза в діяльності ОУН в кінці 30-х років.

Труднощі в розвитку національно-визвольного руху на Буковині. Прояви радикалізму та екстремізму. Закарпаття у складі Чехословаччини. Москвофільство, русинство. Українська течія. Проголошення статусу

самоврядування Закарпаття після Мюнхенської угоди. Крах орієнтації на Німеччину. Окупація Закарпаття угорськими військами.

Україна в період Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Українське питання в політиці Німеччини і Радянського Союзу напередодні Другої світової війни Пакт Молотова-Ріббентропа. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх «соціалістичне перетворення» в Західній Україні. Початок радянзації Західної України. Масовий терор. Переслідування ОУН. Розстріл польських військовополонених.

Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Радянська тактика «випаленої землі» в Україні під час відступу Червоної Армії в 1941-1942 рр. Німецький окупаційний режим. План «Ост». Остарбайтери. Терор проти мирного населення. Голокост. Бабин яр. Праведники світу. Доля радянських військовополонених. Колабораціонізм. Релігія та культура на окупованій території.

Течії руху Опору в Україні. ОУН на початку війни. «Акт відновлення Української держави» 30 червня 1941 р. Я. Стецько. Поліська січ. Тарас Бульба-Боровець. Створення УПА. Р. Шухевич. Боротьба окупантів з оунівцями. Відносини ОУН з радянськими та польськими партизанами. Волинська трагедія 1943 р. Перехід націоналістів до тактики двофронтової боротьби.

Спростування російських наративів про українців як найбільших колаборантів, про С. Бандеру та Р. Шухевича як агентів німецької розвідки. Депортація кримських татар, греків, вірмен..

Вигнання німецьких загарбників, поновлення радянської влади в Україні восени 1944 р. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Матеріальні та демографічні втрати України у війні. Фальсифікації про одноосібно-вирішальну роль Росії у перемозі над нацизмом, про можливість перемоги без України, лендлізу, Другого фронту. Запорізький край у роки війни.

Україна в умовах трансформацій радянської системи 1945–1990 рр.

Зміни державних кордонів України після Другої світової війни. Операція «Вісла». Напівпримусовий обмін населенням між Україною і Польщею.

Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Насильницька колективізація західних областях України. Нові суспільні настрої у повоєнній Україні. Репатріанти та повернення військовополонених. Зміцнення владних структур тоталітарного режиму. Репресії як засіб ідеологічного перевиховання.

Нова смуга масових репресій проти громадян України. Діяльність ОУН-УПА в повоєнний період. Львівський церковний собор 1946 р. і ліквідація української греко-католицької церкви.

Ідеологічний наступ сталінщини на культурно-національного відродження. Л.М. Каганович в Україні. Чистка національних кадрів.

Україна після смерті Сталіна. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа. Міфи про 300-ліття «возз'єднання України з Росією» і «дарування» Криму Українській РСР (1954 р.).

Хрущовська «відлига» та Україна. Спроби лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Рецидиви терору в Україні. Суперечливий розвиток культурно-освітньої сфери України в період десталінізації: 1953-1964 рр. Антирелігійна кампанія кінця 50-х – початку 60-х рр. Зародження руху «шестидесятників», їх роль у національно-культурному житті. Російський великодержавний шовінізм. І. Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (1965 р.). Курс на «будівництво комунізму». Зміни кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. та їх наслідки для України. Брежнєвський «застій» (1964–1985 рр.). Поворот від хрущовської лібералізації до неосталінізму. «Український контрольований автономізм». П. Шелест та його книга «Україно наша радянська». Радянські пропагандистські тези про «розвинутий соціалізм» і «радянський народ» як нову історичну спільність людей. Дисидентський рух. Українська Гельсінська група. «Самвидав». Релігійне дисидентство. Боротьба за повернення кримських татар. Генерал Петро Григоренко. Боротьба за легалізацію Української греко-католицької церкви. Посилення впливу Москви на культурно-освітні процеси в Україні за В. Щербиського. Політичні репресії 60-70-х років.

«Перебудова» в УРСР (1985–1990 рр.) та її гасла: демократизація, гласність, політичний плюралізм. Чорнобильська катастрофа як фактор активізації національного руху. Утворення Товариства української мови ім. Т. Шевченка. Закон про мови в Україні. Дослідження і публікації інформації про голодомор, сталінські репресії, злочини більшовицької влади. Вплив демократичних процесів у Центральній і Східній Європі на Україну. Тисячоліття хрещення Русі (1988 р.) та релігійне відродження. Розпад КПСР-КПУ та перехід до багатопартійної системи. «Народний Рух України». Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1990 р.). Революція на граніті (2–17 жовтня 1990 р.).

Проголошення незалежності України. Референдум 1 грудня. Розпад СРСР.

Змістовий модуль 4. Незалежна Україна

Становлення української незалежної держави та спроби російського реваншу в Україні.

Міжнародне визнання незалежної української держави. Створення Збройних сил. Президент Леонід Кравчук. Спроби реанімувати СРСР через оновлений Союзний договір. Союз незалежних держав. Кримська криза та загроза сепаратизму. Російська присутність у Криму як фактор політичної нестабільності. Українські аргонавти: участь добровольчих підрозділів у воєнних кампаніях в Придністров'ї та на Кавказі. Дмитро Корчинський. Ігор

Мазур. Дестабілізація політичного простору України. «Кольчужна» криза. Леонід Кучма. Поглиблення російських впливів на вище керівництво України. Віктор Ющенко. Юлія Тимошенко. Помаранчева революція. Боротьба за історичну пам'ять. «П'ята колона»: проросійські політичні партії та громадські організації. Євромайдан. Революція Гідності.

Розбудова української держави та євроінтеграційні процеси.

Основні тенденції соціально-економічного та культурного розвитку України на зламі ХХ-ХХІ ст. Демографічні виклики. Українська діаспора. Геополітичне становище України на сучасному етапі. Діяльність в рамках ООН. Курс на європейську інтеграцію. Створення зони вільної торгівлі. Україна – НАТО. ГУУАМ. Рада Європи. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Парламентська асамблея ради Європи. Томос про автокефалію. Спроби Росії реанімувати СРСР: ЄЕС та ЄЕП. Паралельний шлях: проєкт Інтермаріум. Балто-Чорноморська вісь. Угода про асоціацію з ЄС. Україна – кандидат до ЄС.

Новітня російсько-українська війна.

Участь російських спецслужб в подіях Революції Гідності. Окупація та анексія Автономної республіки Крим. Гаряча фаза гібридної війни (2014-2015 рр.). Бої за Іловайськ, Дебальцеве й Донецький аеропорт. Участь регулярних підрозділів ЗС РФ у війні на Донеччині та Луганщині. Мінський протокол. Нормандський формат. Боротьба України з російською агресією на міжнародній арені. Нова українська армія. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Повномасштабне вторгнення Росії. Людський вимір війни: злочини російських військових проти цивільних громадян та військовополонених. Тотальне знищення міст й інших населених пунктів в Україні. Рашизм. Оборона України. Бої за Київ та Північ України. Трагедія південних областей. Оборона Харкова. Окупаційний російський режим й проблема колабораціонізму. Втрати культурно-історичної спадщини України. Бої на Донецькому й Луганському напрямках. Оборона Маріуполя. Україна і світ у боротьбі проти рашизму.

4. Структура навчальної дисципліни

Змісто ві модулі	Усь ого годи н	Аудиторні контактні години					Самостійна робота		Система накопиченн я балів		
		Усьо го годи н	Лекційні заняття		Семінари				Т. з.	П. з.	Усь ого бал ів
			очн а	заоч на	очн а	заоч на	очна	заочн а			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

1	15	14/4	6	2	8	2	1	11	1	1	15
2	15	14/0	8	0	6	0	1	15	1	1	15
3	15	14/0	8	0	6	0	1	15	1	1	15
4	15	14/6	6	4	8	2	1	9	1	1	15
Усього за змістові модулі	60	56	28	6	28	4	4	50			60
Підсумковий контроль (екзамени)	30										40
Загалом	90								100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Зародження й розвиток давньоукраїнської державності	4	2
1	Литовсько-польський період в історії України	4	
2	Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.	4	
2	Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	4	
3	Особливості формування модерної української нації в XIX – на початку XX ст.	4	
3	Громадсько-політичне та суспільно-культурне життя України (1921-1991 рр.)	4	
4	Суспільно-політичне життя в Україні в умовах незалежності	2	2
4	Російсько-українська війна	2	2
Разом		28	6

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Київської Русі	4	

1	Виникнення і розвиток українського козацтва (кін. XV-перша половина XVII ст.)	4	2
2	Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького у середині XVII ст.	4	
2	Модернізаційні процеси на українських землях у складі Російської і Австро-Угорської імперій в XIX ст.	4	
3	Національно-культурне будівництво в Україні у 1917–1920 роках	4	
4	Соціально-економічні та політичні процеси в Україні в роки непу (1921–1928 рр.)	4	
4	Творення нової України. Російсько-українська війна	4	2
Разом		28	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ ЗМ	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тест до тем лекції 1-2 у системі Moodle		Тест на платформі Moodle містить 10 питань. Кожне питання оцінюється в 0,5 балів. Тип питання: багатоваріантне.	5
1	Практичне завдання – розв’язання аналітичних завдань на семінарських заняттях 1-2	Питання для підготовки на сторінці в Moodle	Критерії оцінювання роботи: а) Послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді, знання фактичного матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння творчо розв’язувати завдання – 3 бали; б) послідовний виклад матеріалу, знання фактичного матеріалу, володіння категоріальним апаратом, допускається 1-2 неточності у використанні	10

			понятійного матеріалу – 2 бали, в) зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності, студент частково володіє знаннями фактичного матеріалу, при поясненні понять допущено помилки, суть питання в основному розкрита, не зважаючи на зазначені вище упущення – 1 бали; Доповнення та участь у дискусії на семінарському занятті оцінюється у 1–3 бали.	
За ЗМ 1 конт. зах.	2			15
2	Теоретичне завдання – тест до тем лекції 3-4 у системі Moodle		Тест на платформі Moodle містить 10 питань. Кожне питання оцінюється в 0,5 балів. Тип питання: багатоваріантне.	5
2	Практичне завдання – розв’язання аналітичних завдань на семінарських заняттях 3-4.	Питання для підготовки на сторінці в Moodle	Критерії оцінювання роботи: а) Послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді, знання фактичного матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння творчо розв’язувати завдання – 3 бали; б) послідовний виклад матеріалу, знання фактичного матеріалу, володіння категоріальним апаратом, допускається	10

			1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу – 2 бали, в) зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності, студент частково володіє знаннями фактичного матеріалу, при поясненні понять допущено помилки, суть питання в основному розкрита, не зважаючи на зазначені вище упущення – 1 бали; Доповнення та участь у дискусії на семінарському занятті оцінюється у 1–3 бали.	
За ЗМ 2 конт. зах.	2			15
3	Теоретичне завдання – тест до тем лекцій 5-6 у Moodle		Тест на платформі Moodle містить 10 питань. Кожне питання оцінюється в 0,5 балів. Тип питання: багатоваріантне.	5
3	Практичне завдання – розв’язання аналітичних завдань на семінарських заняттях 5	Питання для підготовки на сторінці в Moodle:	Критерії оцінювання роботи: а) Послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді, знання фактичного матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння творчо розв’язувати завдання – 3 бали; б) послідовний виклад матеріалу, знання фактичного матеріалу,	10

			володіння категоріальним апаратом, допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу – 2 бали, в) зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності, студент частково володіє знаннями фактичного матеріалу, при поясненні понять допущено помилки, суть питання в основному розкрита, не зважаючи на зазначені вище упущення – 1 бали; Доповнення та участь у дискусії на семінарському занятті оцінюється у 1–3 бали.	
За ЗМ 3 конт. захід .	2			15
4	Теоретичне завдання – тест до тем лекції 7-8у системі Moodle		Тест на платформі Moodle містить 8 питань. Кожне питання оцінюється в 0,5 балів. Тип питання: багатоваріантне.	5
	Практичне завдання – розв’язання аналітичних завдань на семінарських заняттях 7-8	Питання для підготовки на сторінці в Moodle	Критерії оцінювання роботи: а) Послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді, знання фактичного матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння творчо розв’язувати завдання – 3 бали;	10

			б) послідовний виклад матеріалу, знання фактичного матеріалу, володіння категоріальним апаратом, допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу – 2 бали, в) зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності, студент частково володіє знаннями фактичного матеріалу, при поясненні понять допущено помилки, суть питання в основному розкрита, не зважаючи на зазначені вище упущення – 1 бали; Доповнення та участь у дискусії на семінарському занятті оцінюється у 1–3 бали.	
	2			15
Усього за зміст. модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
-------	--------------------------------------	--	---------------------	--------------

1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – виконання тесту на платформі Moodle	Питання для підготовки:	Тестові завдання двох рівнів. 1-й рівень: 20 тестових завдань на знання дат та подій, які оцінюються у 0,5 балів кожне (максимальна кількість балів – 10); 2-й рівень: 20 завдань на знання термінів і понять, оцінюються у 0,5 балів кожне (максимальна кількість балів – 10).	20
	Практичне завдання – підготовка есе	Тематика есе:	Завдання полягає у написанні здобувачами вищої освіти есе, присвяченого одній з проблем, розглянутих під час вивчення курсу. Обсяг роботи – від 3 до 6 аркушів. Це не має бути біографічна довідка на кшталт енциклопедії чи Вікіпедії. Перш за все, цікавлять думки й переживання студентів, які прослухали курс «Історія України». Під час написання есе дозволяється користуватися додатковими джерелами.	20

			Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності. Залучення ілюстративного матеріалу дозволяється і є доцільним, однак не впливає на загальну кількість сторінок.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бойко О. Д. Новітня історія України 2014–2019. Київ : Альма-матер, 2020. 160 с.
2. Палій О. А. Історія України: [від княжої доби до Революції гідності]. Вид. 3-тє. Київ : К.І.С., 2017. 596 с.
3. Турченко Ф., Каганов Ю., Турченко Г. Історія України (1914–1945) : підручник для здобувачів навчального ступеня бакалавра. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 368 с.
4. Турченко Ф.Г., Каганов Ю.О., Турченко Г.Ф. Історія України (1945–2021). Підручник для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра в галузі гуманітарних наук. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 482 с.
5. Україна в контексті історичного розвитку Європи : підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / За ред. д.і.н. проф. С.О. Костилюєвої. Київ : Арт Економі, 2021. 304 с.

Додаткова:

1. Turchenko H., Turchenko F. How the South United Ukraine (the End of the XVIIIth – the Beginning of the XXth centuries). *Skhidnoievropeiskyi istorychnyi visnyk*. 2021. № 21. С. 31–40.
2. Propaganda and public consciousness in the South and East of Ukraine (1930s – early XX century). Riga: Baltija Publishing, 2021.
3. Агресія Росії проти України : історичні передумови та сучасні виклики / П.П. Гай-Нижник й ін. Київ : «МП Леся», 2016. 586 с.

4. Боечко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України : історична ретроспектива та сучасний стан. Київ : Основи, 1994. 168 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України : формування модерної української нації XIX – XX ст. : навчальний посібник. Київ: Генеза, 1996. 360 с.
6. Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Боротьба за державу (XVI–XVII ст.). Київ : АРІЙ, 2020. 368 с.
7. Дорошко М., Балюк В., Задорожний О. Гібридна війна Росії проти України після Революції гідності. Київ : Ніка-Центр, 2018. 280 с.
8. Історія війн і збройних конфліктів в Україні : енциклопедичний довідник / Гуржій О.І., Корнієнко В.В., Макаров В.Д., Мосов С.П. Київ : Видавництво гуманітарної літератури, 2004. 518 с.
9. Залізняк Л. Л. Походження українців : між наукою та ідеологією. Київ : Темпора, 2008. 104 с.
10. Запорізький рахунок Великій війні. 1939–1945 / Ф. Г. Турченко, В. М. Мороко, О. Ф. Штейнле, В. С. Орлянський. Запоріжжя : Просвіта, 2013. 416 с.
11. Каганов Ю. О. Конструювання «радянської людини» (1953–1991) : українська версія. Запоріжжя : Інтер-М, 2019. 432 с.
12. Крамар С.І. Українська політична еліта : «булава» або зрада. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2021. 420 с.
13. Кульчицький С. В. Голод 1932-1933 рр. в Україні як геноцид : мовою документів, очима свідків. Київ : Наш час, 2008. 239 с.
14. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Київ : Темпора, 2013. Кн. 1. 504 с.; Кн. 2. 628 с.; Кн. 3. №88 с.
15. Політичний терор і тероризм в Україні. XIX–XX ст. Історичні нариси / Д. В. Архієрейський, О. Г. Бажан, Т. В. Бикова та ін. Відповід. ред. В. А. Смолій. Київ : Наук. думка, 2002. 952 с.
16. Турченко Г., Турченко Ф. Проект «Новоросія». 1764–2014 рр.: Ювілей на крові. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 116.
17. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.
18. Українське козацтво: Мала енциклопедія. Київ : Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2002. 568 с.
19. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ : Критика, 2005. 584 с.
20. Щур Ю. «На грані двох світів»: український націоналістичний рух на Наддніпрянщині (1920-1955 рр.). Запоріжжя : Просвіта, 2011. 200 с.

Електронні ресурси:

1. Diasporiana: електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
2. Libraria: архів української періодики онлайн. URL: <https://libraria.ua/>
3. Архів ОУН. URL: <http://ounuis.info/>
4. Збірник “Zaporizhzhia Historical Review”. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/issue/archive>

5. Електронний архів українського визвольного руху. URL: <http://avr.org.ua/>
6. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
7. Запорізька спадщина: оцифровані колекції архівних, бібліотечних, музейних та приватних зібрань. URL: <https://heritage.zp.ua/>
8. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>
9. Україномовні електронні бібліотеки. Бібліотеки української літератури. URL: <https://library.vspu.edu.ua/html/ellib.htm>
10. Читиво: електронна бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>